

HAWAII · PUKA-LA · HOLOMUA

“Ua Mau ke ‘Ea o ka Aina’ i ka Pono.”

BUKE I.

HONOLULU, APERILA 10, 1894.

HELU 46.

KA NUPEPA PUKA-LA

HAWAII · HOLOMUA

Hoopuka mau ia mai ka Poakahi a ka Poalima, o kela me keia Mahina e ka Hui Hoolaha Nupepa Hawaii Holomua.

Uku Pepa, he Kanalima keneta o ka Mahina. No ke kope hookahi he 5 keneta.

E loa no ka pepa mai keena aku a ma ka lima o na Luna.

Aole he pepa e hoounaia mai ke Keena aku no na kuaaina, aia wale no a uku mua mai.

E hoouna mai i na Mea Hou, na Kumumanao, Olelo Hoolaha na Kanikau a me na Mele Inoa ia

THOMAS P. SPENCER,

ka Lunahooponopono o ka Pepa.

Aole loa e pai ia kekahi Olelo Hoolaha, Kanikau a Mele Inoa paha ke ole e hookaa mua ia ka uku. Aole no hoi e hoouna ia kekahi nupepa ma ka owili paka-hi, aia wale no a hookaa e ia ka uku mamua.

O na Kaoha Nupepa a me na Hookaa Dala ana, e loa aku no na Bila Hookaa mai ke Keena pololei aku a i na Luna, a i ole e hoouna pololei ia aku paha i na poe lawe pepa, ma ka hoouna mua ana mai i ke ola o ka Nupepa ia

ABRAHAM FERNANDEZ,

ka Luna Nui o ka Pepa.

Olelo Kahea!

Owau o ka mea nona ka inoa malalo iho nei, ke kahea nei au i ka poe a pau e makemake ana e hookomo mai i ka lakou mau wahi huanahua iloko o

ka “Hui Hookuonoono

Lahui Hawaii,”

Ua makaukau au e lawe mai i ka huina mai ka HOOKAHI DALA aku A PII AKU ILUNA, no ka pono a me ka pomaikai o na kanaka Hawaii wale no. E loa no au ma ke Keena o ka nupepa

Alaui Moi, mai ka hora 9 A. M. a hiki i ka hora 4 P. M.

E oluolu e hoomanao mai i ka uku o ka Buks Hoomanao Hoahu, he 25 KENETA no ka BUKE hookahi.

ABRAHAM FERNANDEZ, Kahu

No ka Hui Hookuonoono Lahui Hawaii. jan 13-14

KALANIANAOLE SONG.

A he lei a he wehi keia,
No maua me ke ononona;
I puia mau no i ke ala,
Huihui o ke Tubarose.

Chorus.

E sweet kiss, E loving kiss,
A huli hoi ae au;
Malama ia iho ke aloha,
A ka anoi i hiki mai ai.

Ua puni na kilohana,
Na hene a ke kuahiwi;
E o e Kalanianaole,
Pua nani o Hawaii.

Composed by
MRS. AGENETI AYLETT.

HE MOOLELO

— NO KE —

Alahele Pohihihi

— I KA —

WELAU HEMA

A O KA MEA HUNA

— ILOKO O —

Ka Owili Pepa Kamahao.

MOKUNA XXVIII.

KA HOOKAAWALE ANA.

Ua loa ia'u na mea a pau a ka manao e uilani ae ai: aole he mea i koe aku, wahi a ke 'Lii Pupa i kamailio mai ai ia'u i kekahi la.

E nana mai ia'u e Atsmoa, oiai an e ku aku ana ma keia wahi, a e ike nou iho.

Ua loa ia'u ka ilihune, ke anu me he kua la e houhou ana ka pololei e like me ke ahi ka lalapa a me ka pouli oia mau; ke kuleana o ka pepehi ana i kekahi poe aku, a pela hoi me ka lilo ana i malihini hanohano no ka ahaaina Koka—ka absaina hoi e lilo ai kekahi poe lehulehu i mau moepuu na ka make, o keia mau mea a pau ua loa ia'u; aka nae, e Atamos, mawaho ae oia mau mea a pau, aole loa au i hoochauoli ia mai, a no'u ka manawa i hoopihai ka hapanui me ke kaumaha.

No keia mau olelo ano e a ua 'Lii Pupa nei, aole au i hoao e pane aku.

Wahi nae a'u ia'u iho, ina oia e hoao hou mai ana e hoe-

haeha ia'u elike me kona ano mau, e lomi aku no au iaia a wali iloko o ko'u mau lima.

Ae, wahi hou ana i hoomau mai ai i kana kamailio ana me ka leo ano haahaa a akahete malie, no na kau he iwakalua o ko'u noho ana ma ke ano he alii no ka poe Kosekina ma keia wahi, aole loa i loa ia'u ka hoochauoli ia mai.

No ka mea, o ko'u poopoo kahi a'u e noho nei, ua oi aku kona anuanu mamua o na wahi e ae a pau o loko nei, pela pu hoi me ka pelapela a me ka pouli ma ka aina nei a puni, a ina ua ike oe i kekahi pa-puau, e hoomanao ae oe ua ahona ia mamua o kekahi o kou hoaloha nei.

O ko makou mau aahu maa mau, oia na apa loloa i humu ole ia, a he opealu maopopo ke ike aku.

Ua hookaawale ia au mai ka nobo huikau ana me ko'u mau hoaloha a pau, a mawaho ae oia e loa pinepine ana au i ka mai i kela a me keia manawa.

Aka-nae, owau ka mea nana e hoopaa na pio malalo o ko makou mau kanawai, a e hoomake hoi i ka poe i hooholoia no ka make.

E hoomanawanui iho ka ono a puka hou aku.

HE HANA KANAWAI ANEI KEIA?

He hana kanawai anei o ke noi mai i ka inoa o ke kanaka, e hai aku imua o ke akea? Ma keia mau huaolelo e ike ai kakou, ma ka la 16 o Maraki, oiai au, kekahi makai o ke aupuni F. G. e noke ana i ka pinai i na kanaka, ua kaa no kou auhau? Hoole aku la, a ae aku la no kahi poe. O ko'u manao, aole ia he hana kanawai. No ka mea, oiai au iloko o ke aupuni Moi e noho ana, aia ka papa inoa o kela a me keia kanaka maloko o ka buke nui, kahi i hoopaa ia ai ka poe hookaa ole a me ka poe i hookaa i ko lakou mau auhau.

I ko'u manao, aole ia he hana ku i ke kanawai, oiai ke aupuni o na Pe-Gana e haha poele nei me na huka hao i ka lima e paa ana. I ke au o ke aupuni Moi, me ka hanohano ka poe i hookaa ole i ko lakou mau auhau e hana ia ai. Aka, i keia au, ua like loa ka hana ia ana o na kanaka me na ilio metala ole, o ka ike aku o na makai me na kaula, a hoohei aku la, pela e hana ia nei na kanaka. E ku anei ia haua i ke kanawai? Aole! Aole loa.

HAKUOLE.

Haku Berona

Wm. Lanakasa

— MA KA HUAKAI —

Iloko o Auseteralia.

KA POHAI AIHUE HOLO-

HOLONA—NA ULIA O KEKAHI YANKI AMERIKA—I KA LUA O KONA MAKAIKAI ANA IA AUSETER-
RALIA.

MOKUNA VIII.

Ka pakele ana mai a Manuel Pet mai—Ke alualu ana Na luina o ka moku. Ka hopu ana a me ka hookuu ia ana.

I keia manawa no, ike aku la makou he 20 poe luina moku e kuku nui ana ma ke alanui aoso, ua ona ka hapanui o lakou, oiai makou e holo aku ana mamua pono o na kanaka o ka aina.

Kahea mai la kekahi o na luina ia makou:

Eia ka luina, komo koke aku la makou iloko o ka luina, a paa mai la lakou ia makou.

Huro ae la na luina, a hele aku la iwaenakou o ke alanui, a hoomaopopo iho la makou, a eia makou iwaena o na ahi elua, aole e hiki ia makou ke kuemi iho, aole hoi e hiki ke hoonee imua.

E hookuu mai olua na'u ka hana, wahi a Hopepula i hawanawana aku ai ia Murden a me Hekeka.

Ua pono, hana aku.

E hoomaka aku ana wau e alakai i na luina i kekahi himeni i maa mau i ka himeni ia e na luina, oia keia:

Ship a hoy, oiai wau he mau wahi anana ke kaawale mai ka mea nana e alakai ana ia makou.

E hoohe like ae ana ua poe luina la me na leo hauoli o ka ona rama:

Ae—ae! huro! Ship a hoy.

E na kaikuaana sela o makou, he hoailona popilikia wahi a'u.

E hele malalo o ka makou hookele ana, a na makou e nana ia mea, wahi a ke alakai o na sela.

Ka Nupepa

HAWAII HOLONUA

ABRAHAM FERNANDEZ

Luna Nui.

THOS. P. SPENCER,

Lunahooponopono.

Honolulu, Aperila 10, 1894.

HALAWAI MAKAAINANA

Piha-u ke Kuea Alii me 3,000 Kanaka.

Hooholo Lokahi ia ka Olelo Hooholo.

E like me ka makou i poloai aku ai i ka lehulehu lahui-kanaka o Hawaii, e malama ia ana he halawai makaainana akea no na poe a pau e hoolilo ana ia Hawaii nei i home nona, a maluna o kona lepo e hoolu-olu ai kona mau iwi no ka hopena o kela me keia kanaka, ua hookoia ka leo kahea a ka papa komite na lakou i kahea ka halawai, ma ka akoakoa like ana aku o na poe aloha io maoli i ko lakou aina mai ka puuwai ae, no ka hoolohe i na kumuhana e waiho ia mai ana e na alakai o ka halawai. Ua hooholo mua ka lahui i ko lakou manao, ina he mau kumuhana keia e waiho ia mai imua o ka halawai no ka hooi aku i ke au holomua o ko kakou noho aupuni lahui ana me ka maluhia, alaila, e haawi ana kakou i na kakoo ma ke kokua ana i ka olelo hooholo o ka halawai; a ina e ike kakou he mau kumu kupono ole ia e hoomau ia ai he aupuni maikai a me ka maluhia ma Hawaii nei, o ko kakou kuleana kela i haawi ia mai e ke kumukanawai o ka aina, e hoole aku me ka puuwai hookahi a e malama mau no i ka maluhia.

Mahope iki iho o ka manawa i hoolaha ia no ka hoomaka ana o ka halawai, aia he heluna nui o na ano lahui a pau i akoakoa aku ma ke Kuea nui o ka Pa-ali, nona ka huina i hoomaopopoia aole i emi iho malalo o ekolu tausani kanaka, a e ku ana lakou me na manao pihohoi a kali i ka hopena o na mea e hoike ia mai ana e na komite no ke kumuhana i kahea ia ai ka halawai.

Aia maluna o ka lanai hai-olelo, e noho ana na komite o ka halawai a me na haiolelo,

no lakou keia mau inoa: C. W. Akepoka, J. L. Kaulukou, J. F. Bola, L. J. Levi, J. Pilipi, F. H. Redward, A. Rosa, C. B. Wilikona, T. A. Lloyd, me J. K. Kahookano. Ma ka aoao ma Ewa o ka lanai, malaila na poe kakou o na nupepa like ole o ke kulanakauhale e kope ana i ka manao o ka hai-olelo, a o kela elemakule poohina kekahi o ka nupepa "Hoa'loha" ma ia aoao o ka lanai haiolelo.

Na Mr. Akepoka i wehe mua ka halawai ma kona hoike ana mai i ke anaina, ua kohoia o Mr. Kaulukou e ke komite, i lunahoomalu no ka halawai, o Mr. Levi, i kakauolelo, a oia no hoi ko Mr. Kaulukou wa i ku mai ai e like me kona ano mau o ka mahiehie, a me kona leo moakaka e lohe pono ia ai kana mau huaolelo imua o ke anaina kanaka nui, ua pane mai la oia me keia mau olelo:

J.L.Kaulukou—"E na oiwi ponoio Hawaii, kuu mau hoa makaainana Hawaii oiaio a me na kupa a hoa'loha o ka lahui Hawaii, aloha oukou:—

"Ano i keia hora, a i keia manawa maikai i loa ia kakou, ua akoakoa mai nei kakou ma keia anaina nui e noonoo a e kuka no ko kakou mau pono pili paa ma ke kino a me ka waiwai, a i kulike hoi me na pono i loa ia kakou ma ke kumukanawai.

"O ke kumuhana nui a koikoi i kono ia ai kakou e akoakoa ma keia wahi, oia no ka mea e pili ana i ke kumuhana a kahua hana hou i kukala ia mai nei e ke Aupuni Kuikawa, oia hoi e kukuluia i Aupuni Repubalika ma Hawaii nei, a e hanaia i kumukanawai e ka poe i kohoia o ka Ahaelele hana kumukanawai, a mamuli oia hana, ua kukala pili aupuni mai nei ke Aupuni Kuikawa, e malamaia he koho balota nui no ke koho ana i 18 hoa o ka Ahaelele e ka lahui ma ka la 2 o Mei, 1894, a o keia poe i koho ia, e huipu aku lakou me 19 poe o ka Ahahooko i keia wa, a o kela poe he 19 i loaia mua, aole loa lakou i koho ia e ka lahui.

O ke kahua mua loa e ku ai a e hana ia ai ia mea he Ahaelele hana kumukanawai, oia ka lilo ana oia Ahaelele i wahaolelo no ka lahui, a na lakou i hana a kukulu i ke kahua kahi e ku iho ai ke aupuni no ka pono o na mea a pau, a na ka lahui mai o a o ka aina e koho me ke keakea ole ia i na hoa a pau o ka Ahaelele, e like me ko lakou mau manao kuokoa. Aka, ma keia kanawai koho Elele, ua manaia o ka hapa uuku wale no o ka Ahaelele ke kohoia e ka lahui hoolookoa, malalo no nae o kekahi mau kumu e loaia ai ia lakou ia mea he kuleana koho. A oia ka'u e ninau nei ia oukou i keia po, he hana ku anei keia i ka pono a me ke kaulike a no ka pomaikai hoi o ka lehulehu? Ke olelo aku nei au AOLE!

Ma ke kuleana hea ia i loaia ai ka pono i keia poe hoa he 19 e noho iloko o ka Ahakuka Elele, oia aole lakou i kohoia e ka lehulehu, a aole no hoi lakou he wahaolelo no ka lehulehu?

E na hoa makaainana: O keia kahua hou i kukala pili aupuni ia mai nei e ke aupuni kuikawa. Aole pono ia kakou ke noho wale a e nana wale aku no me ko kakou hoike ole aku i ko kakou mau manao kue; no ka mea, ina kakou e hana pela, alaila, ua like no ia me ko kakou ae maoli ana aku ia mea, a ina e lanakila keia hana me ke kue ole o ka lahui oiwi ponoio ka aina, alaila, ua like ia me ke pani paa ana i na puka no kou pono e ke kanaka Hawaii, a ua like hoi ia me ka eli ana i luakupapau hope loa no keia lahui; a i ka manawa e oni ae ai na kanaka Hawaii no ko lakou mau pono, a hoopii aku paha i ke aupuni nona ka lanakila a me ka mana piha, alaila, he hookahi no a lakou pane: "Imua iho la no na hana a pau o ko oukou alo e na kanaka Hawaii, aole nae oukou i hoike mai i ko oukou mau manao kue no kela kahua hana hou a ke Aupuni, a nolaila, aole a makou hana me oukou." A oia auanei ka wa e mibi ai kakou a pau. E hoomanao oukou, eia ka ninau o Hawaii iloko o ka lima o ke aupuni o Amerika, a hiki nae i keia la, aole i puka mai kana olelo hooholo maopopo, nolaila, o ka lawe ana o ke aupuni kuikawa i keia kahua hana hou, ua pupuahulu loa lakou ma keia hana. Nolaila, ma ko'u ano he kanaka Hawaii Oiaio, a i aloha i ka aina a me ko kakou mau pono a pau, a me ke kuokoa o ko kakou aina aloha. Ke nonoi aku nei au i ko oukou oluolu, e noho malie ka kou na kanaka Hawaii; mai komo oukou iloko o na hana kue e waiho ia mai ana imua o oukou e kuu lahui aloha. He mau olelo hooholo kekahi e heluhelu ia aku ana, a e oluolu e apono lokahi mai, no ka mea, o keia ko kakou ola a me ko kakou pomaikai, a he hana hoi e ko ai ko kakou makemake e ka lahui oiwi o ka aina. A ta'u e hooki ai i keia mau olelo, ke nonoi nei au ia oukou, e hoi aku me ka malama i ka maluhia a me ke kanawai. Oia ka aoao o ko kakou Moiwahine a me kana kumu kue i aponoia e ka Peresidena o ke aupuni kuikawa, Mr. S.B.Dole. A oia mea i waihoia aku e ko kakou Alii—oia ko kakou mea e ku lanakila nei a hiki i keia la. A o ke aupuni kuikawa ma kekahi aoao e noi ana e hoohuiaina.

A ano la e o'u mau hoa makaainana a me na hoaloha o ka lahui Hawaii, e ku like kakou me ka lokahi e hana i na hana a pau e pono ai kakou, ka kakou mau keiki a me ka kakou mau moopuna ma keia mau aku.

A ke pule nei au i ka Mea Mana Loa e kokua mai i keia lahui ma na ano a pau loa.

A na ke Afua ka Mea Mana Loa e malama maluhia mai i ko kakou mau pono, ke kuokoa o ka aina no keia wa, a no ka wa pau ole, a e loa auanei keia mau huaolelo:

"Ua mau ke Ea o ka Aina i ka pono."

Ka Mr. John Pilipi haiolelo:

"Aole au i manao mua e haiolelo ana i keia ahiahi, a pela i loaia ole ai ia'u he manawa kupono no ka hoomakaukau ana. Eia kakou ke akoakoa nei i keia ahiahi, no ke kue aku i ke kumuhana a ke Aupuni P. G. e onou mai nei no ka malama ia o ka Ahaelele hana kumukanawai i keia Mei ae. Ua ae mai ke aupuni pi gi no ke koho ia e ka lehulehu he 18 wale no mau Elele, oia i ka hapanui aia no ma ko lakou aoao.

Ua like pu loa ia me ka hiki i ka Peresidena Dole e ke aupuni pi gi ke ku mai ma ke alapii o ka halealii Iolani, a e heluhelu mai oia i kela a me keia pauku o ka lakou Kumukanawai, a e hooholo ia me ka hiki ole i kekahi kanaka ke haawi a hoike aku i kona manao kue a oia ka kakou e hoike aku i ke akea— aole kela he pololei a me ke kaulike.

"O ka nui o na hoa iloko o ka Ahaelele, he 36 no ia; aka, aole kakou i ike a i hoike maopopo ia mai ia kakou e keia aupuni pi gi, heaha la na kumu kupono e hiki ole ai i ka lahui kanaka o Hawaii nei ke koho i keia mau elele hana Kumukanawai he 36 no ka Ahaelele. Aole ia he mea e hapai ia ai ke kiko elele o ka hewa maluna o ke aupuni pi gi, malia nae paha he kumu ia e hiki ole ai ke hooko ia ko lakou mau makemake.

"Ua makemake kakou i aupuni maikai no ka lehulehu me ka maluhia, a aole o kakou makemake e ike i na pualikoa i hoolokoia me na lako kana, e paikau hele ana ma ko kakou mau alanui i na manawa a pau o ke ao a me ka po, me ka loas ole ia lakou he kumu kupono no ia hana ana pela. O ka'u wale no e noi aku nei i na keonimana o ke Aupuni Pi Gi, e haawi mai ia kakou i ke kuleana koho balota piha—ma keia ahaelele, a o ko kakou wa ia e hui pu ai me lakou a haawi aku i na kokua."

Eia malalo iho na olelo hooholo i hooholoia me kahi leo hookahi ole i hoole ae ma ka Halawai Makaainana Nui o ka po nei ma Halealii Kuea:

MAU OLELO HOOHOLO.

NO KA MEA HOI, ua kahea ae nei ke Aupuni Kuikawa o ko Hawaii Paeaina i Ahaelele no ka manao e hoomakaukau a e kukala ae i Kumukanawai no keia mau Paemoku, a ma ke Kanawai hoi e kahea ana no ia Ahaelele, ua hoakakaia he 37 ka huina o na lala, e hui pu aku hoi me na lala he 19 o ka poe i koho maoli iho no ia lakou ponoio iho a he poe wahaolelo ole hoi no ka lahui iloko o na Aha Hooko a me Kuka o ke Aupuni i oleloia, a he 18 na lala e kohoia aku; a

NO KA MEA HOI, ua hoakaka ke Kanawai i oleloia e lawe mua na poe koho no na elele i ua Ahaelele la, a me ua poe elele pu la no hoi kekahi, i kekahi hooiki e kakoo ana me ka manao oiaio i ke Aupuni Kuikawa i oleloia, a e kue aku hoi i ke kukulu hou ia ae o ke Aupuni Moi ma ko Hawaii Paeaina nei,—a mamuli hoi o ia ua hoohaiki kupono ole ia na makaainana, a me ua Ahaelele la, ke wae ae hoi lakou i kulana hoo-ponopono Aupuni paa,—a aohe hoi he hoakaka ana i hanaia no ka waiho ana aku i ke Kumukanawai e hanaia aku ana pela, i kekahi koho apono ana mai a ka lahui; a

NO KA MEA HOI, aia no ke waiho mai la imua o ke Aupuni o Amerika Huipuia, me ka pau ole i ka hooponoponoia, ka Palapala Akeakea a ke Aupuni Kumukanawai o Hawaii nei, e kue ana i na hana a na poe na lakou na hana i kahulihia ai ke Aupuni Kumukanawai i oleloia o Hawaii nei, ma ka la 17 o Ianuari, 1893; Nolaila, ano,

E Hooholoia e kakou, na makaainana kupaa o Honolulu nei, i akoakoa ma kekahi Halawai Makaainana Akea, ma ke

ahiahi o keia la 9 o Aperila, 1894, e kua a e hoole loa no kakou i ka lawe ana i ka olelo hooiki i oleloia, a i ole ia, e hoopaa paha i na inoa a koho paha no na elele i ua Ahaelele la e like me ia i olelo mua ia ae nei; a ke hoole hou aku nei no hoi makou i ke komo ana aku a lawelawe pu aku paha ma kekahi kahua hana a ke Aupuni Kuikawa i oleloia e kinai ai i ke Kumukanawai Hawaii o 1887, a i ole ia, apono aku paha i kekahi ano hooponopono Aupuni okoa aku mawaho ae o ka mea i aeia e ke Kumukanawai i oleloia, aia a loa mai he pane maopopo a hope loa i ka Palapala Akeakea i oleloia a ke Aupuni Kumukanawai i oleloia o Hawaii nei mai ke Aupuni i oleloia o Amerika Huipua;

E Hooholoia, ke manao nei makou no ke Kanawai i hooholoia e ke Aupuni Kuikawa i oleloia, a oi loa aku hoi i na hoakaka o ua Kanawai la e hoolilo ana i na lala o na Aha i oleloia i mau lala no hoi no ua Ahaelele la, a mamuli hoi o ia ua hoolilo aku he hapanui o na lala i koho ole ia i mau lala no loko o ua Ahaelele la,—ma ke ano he mea ia i upua a i manaia e pale aku ai i ka ike piha a kaulikeia mai o ka lahui iloko o ua Ahaelele la; a ke manao nei no hoi makou no ka hooiki i hoakakaia maloko o ua Kanawai la ma ke ano he kaili kaokoa maopopo loa ana mai no ia mai ka Lahui Hawaii aku i ka pono koho balota, a pela no hoi me na poe e ae, i like ke kupaa ana me ko oukou, i ke ano hooponopono Aupuni i kulama mau ianei mai ka manawa mai i ike ole ia;

E Hooholoia, ke uwalo aku nei makou i ko makou mau hoa makee aina a me na poe aloha makahehi mai ana a puni ka aina holookoa, e ku mai no me ke kupaa mau ma ko oukou hoole ana e lawe i ka olelo hooiki i oleloia, a i ole ia, e hoopaa paha i na inoa a koho balota paha no na elele i ua Ahaelele la;

E Hooholoia, ma keia ke kauohaia aku nei ka Lunahoomalu a me ke Kakauolelo o keia Halawai, e hoouna aku i ke kope o keia Mau Olelo Hooholo i ka Mea Mahaloia, ke Kuhina Mana Nui o Amerika Huipua ma Hawaii nei, me ke noi aku e hoouna aku oia ia mau olelo hooholo i kona Aupuni.

Ua 3,000 paha a oi aku na poe i hiki ae o na ano lahui like ole, a hoka na kua ikaika ana a ka Hui Hawaii Aloha Aina, na nupepa "Leo" a me "Aloha Aina," a Buki me Kaunamano. E apo mai na apana e aku a puni ka Paesina nei i keia mau olelo hooholo ae la, oia, oia ae la ko kakou pono a me ko kakou ola, a mai nana a hoolohe i na ao ana a Buki, Kaunamano, Nawahi, Kaulia, Keoni Kamaki a me na poe haole lapuwale me lakou, a mai hooloko aku hoi ma ko lakou meheu. Aia ka HAWAII HOLOMUA a me "Ka Makaanana" ma ka aoao kakoo i keia mau

olelo hooholo ae la, a ilaila, ike mai ka lahui—owai la o makou ke aloha aina, ke aloha lahui a me ke aloha Alii oiaio.

Waiu & Meli.

Hoopunipuni no hoi oe!
Maluhia ka halawai o ka po nei.
E lawe nui i ka "Holomua" a e haleu i na nupepa ao lalauhewa. Makapo ke Kahuna ike ole ke kilo Kubikahi Puuone olelo bewahewa. Mau tausani o na tausani ka nui o na poe akookoa ae i ka halawai o ka po nei.

Nui ka poe kahaha i keia kakahika, no ko lakou hoolohe ana i na ao lalau a ka Labo.

Ua kakali na Makai kaula o ka hoea ae o Buki me kana puahi hoohaunaele i ka po nei.

Kaulana ka "Holomua" i ka poe makaikai halawai makaainana o ka po nei, no ka hoike oiaio.

E kani mau ana ka aka iki a ko makou Luna Hoohana Nui i ka po nei, i ka ua mea he maluhia o na Hawaii.

Naka na kuli o na Luna Aupuni P.G., i na hiolelo o ka po nei.

O na kumuhana a pau i hooholoia e ka halawai makaainana o ka po nei, e hoouna loa ia ana i Wasington, ma ke ano hoopii lahui kua i na hana hookikina.

Ke apiki ia nei paha na lala o ka Hui Aloha Aina Hawaii e kekahi mau Luna olakou, no ka mea, o ka maikai a makou e ao aku ai; he ua kaulana iho la ia no Kona ia lakou.

Ke puapua laushea mai nei na lono, e hoala ana o Buki ma i halawai e kua aku ana i na kumuhana a ka halawai makaainana o ka po nei. Me lakou aku ia.

Ua ike iho mako i ke Kakauolelo o ka Hui Hawaii Aloha Aina i ka po nei, ka mea i kakau inoa aku ma kekahi olelo hooholo kua i ka halawai makaainana o ka po nei; e ku mamao ana ma kekahi kibi, ua huki i ka laulau o ka papale a lohi, i aneane 2 mile mamua aku o ka lae i nalo na maka. He kiu anei lakou na ke aupuni P.G?

Kau ka weli o kekahi poe i na olelo hoonuini, a pee loa iloko o ka muumuu o ka lakou mau wahi-ne; a o ka poe Aloha Aina, ua aa lakou e eha i ka po nei, a aole nae i kokela mau hana hoopunipuni.

Nohea mai la ko Kaunamano wahi ike pau akaaka o ke ao hewa ana i ka lehulehu, aole e hele i ka halawai makaainana o ka po nei?

Ua hoouna ia aku he mau pepa lili i Buki i hoolaha ai inehinei, i ka Halawai, me ke noi pu ana i mau kokua e kinai i ka haunaele a Buki ma e hoala ae ana. Ua hoouna ia ae ka mabele kau lio me ka lako pono i na mea eha, a me kekahi mabele o na makai ku buina malalo o Kapena Anara a me kekahi mau lutanelu. Aole i loa ia lakou he mau hopohopo, a ua hookuuia ka mabele kaulio.

O kekahi o kela mau pepa lili i Buki i hoolaha ai inehinei, ua unuhiia a hoounaia i ua Elele Kubina Aina E a me na Kanikella e noho nei me kakou, ma ke ano e hoounaia e aku ia mau makamka mamuli o ou io ae na hooulu hana naele a Buki ma. Ua mahalo ia mai makou no ka makaala a me kisi. Ua lohe wale mai makou ua loa aku i ke aupuni he palapala ikaika mai kekahi mau luna aupuni aku o na aina e no kela mea a Joe Emekona i olelo ai. A ua hoole ae hoi o Emesona i ka oiaio o ia mea, a e manao ana e hoopii laipila ia Buki.

HAO LA E HAO!

Pee na Kolohe Limalepo i na Poopoo.

Na Hoopunipuni o Nehinei a me na Hunahuna o ka Halawai Makaainana Nui o ka Po nei.

Ua manao paha o Buki, Kaunamano, a me ka Hui Aloha Aina, o ka malamala keia o Aperila, nolaila ke a'o lalau a hoopunipuni ana ae i na makaainana kupaa mau o ke kulanakauhale o Honolulu nei, aole e hele i kela halawai makaainana nui a na makee aina oiaio o ka po nei. Ku nui nae hoi i ka hoka la, a haleu okoa ia na apana pepa wahahee a lakou.

O ka hoike hoopunipuni ana a Kaulia, pela ka mea i hoikeia mai ia makou, mamuli ka o ka hoololua ana o ka olelo hooholo i hooholo lokahiia ai i ka po nei, ua haalele o Wilimana a me Kimo Kamabela i ka hapanui o na poe na lakou i kahea ka halawai, Hoopunipuni! Ua kupaa laua, oia, he aloha laua ia Hawaii aina a me lahui, no ka mea, ua ulu, ua kupu, ua kawowo a ua pulapula i o kakou nei, a no Hawaii nei laua a me ko laua mau pono.

Eia iho na poe i kahea i ka halawai i pelukua nui, no ka makau ka o huhu ka hapanui o na poe poalo maka o na luna o ka Hui Aloha Aina, oia o Keoni Kamaki, J. K. Kaulia a me D. W. Pua. O ka pono ka o ka aina a me ka lahui, oia ka lakou nei i maka'u ai.

I ka halawai ae no o J. S. Fmekona me kona kookoo, aole ana pauku laua, eia nae, ina oia i hoao ae i kona manao e hoohaunaele, oia no ka luahi no ia.

He haole Olelo E ka i hoao ae e hoohaunaele i ka po nei, ua hoopio koke ia nae e keka makai haole.

Aole i hopo iho na poe i hoea ae i ka halawai, oia aole i hoao mai na Pi Gi e kua a e keakea, ilaila ae na makai na hoopio ana i ka haunaele a me ka malamala ana i ka maluhia.

O na hoopunipuni a na kaula wahahee, Buki a me Kaunamano, e kaohi ana i ka lahui mai ka hele ae i ka halawai, ua haule i kiona, a ua ike ka lehulehu i ke oiaio ole o ka laua.

O ka olelo hooholo a ka halawai o ka po nei i hooholo ai, aole i ikeia malaila he wahi moali no ke Aliiimoku, ka lahui a me Hawaii nei e pino ai a e make loa ai. Hoopunipuni o Kaunamano, a puni wale i na lawe olelo oiaio ole a Buki.

Owai ka i manaia ma ke "Aupuni Kumukanawai o Hawaii nei?" Kai no hoi o ke Aliiimoku LILIUOKALANI, ka mea i ini nui ia, aole o ke ano hooponopono Aupuni Republik a Kaunamano i wahahee ae ai. He ao lalau ia?

No ke ake no o Buki, Kaunamano, Keoni Kamaki, Nawahi, Makuisa a me lakou iho e lilo i poe nana e alakai i ka lahui, moe nui ole ai ko lakou po e kinai i kela halawai makaainana. Na lakou no na alakai i pino ai ka aina nei, a na Buki hoi ka hiliili pilikino i ke Alii a me ke ake i aupuni Republik, he keu aku nae hoi a ke aloha aina a makee Alii (ole wale) i neia wa.

Owai la ke aloha aina a me ke aloha Alii! E nana i na olelo hooholo a e hooaopopo iho—ina paha o Buki ma a me ka "hui aloha aina" ole wale a lakou, a koho iho. Malia he aloha aina wale no ma ka inoa, aole loa ma ka hana a me ka manao.

Ua lomo ia mai i nehinei ua peloia aku o Buki e na welo mikanele a ua uku dala ia oia e hoao e kinai i ka halawai. Ua hoao io no oia, aole nae i ko kona manao hehena o ka hii-pule ana ia Mamona.

Mea ia mai ua mihi ka o Buki, aole nae i maopopo loa ia makou. Ina pela io, alaila, ua like no oia me kona ano mau, aia a paumaele mua ka huelo o ka bipi, mihi!

Aole o ka lokahi ka Buki ma i makemake ai, aka, o ka mokuahana. Aia no a na lakou ka halawai, pono; aka, ina na kekahi poe e ae, ino loa. Ka i no hoi he hookahi no a kakou pahuhopu e uhaiaholo like nei, a o ka hooiki loa aku no hoi paha koe, komo ae la ka mu a hehu mai la. Ua hiki!

Ua hoolaula ae ka Puahi Puhie Lahui i ke kahua o ka halawai, aole nae lakou i hoomaka e puhie aia a ua aneane loa e hoomaka ua halawai la. Ma ka hora 7:20 i hoomaka ai ka halawai i ka mahua-hua ana ae o ka lehulehu. Ua makaukau kekahi o na poe pthiohe a aole i hiki ae, no ka puni i ka wahahee a ohua pahemo ma. Lohe mai makou ua hookolokoloia keia poe hohe wale i keia kakahika, aole nae i akaka ka hopena.

Lohe mai makou o Buki, Nawahi a me Palekaluhi ka i olelo imua o ka Papa Hooko o ko lakou hui, ma kahi o Keoni Kamaki, ma Pawaa, i ka La Pule nei, ua hui lakou me ke Alii a aole oia i apono iki i ke kahea halawai. Hoopunipuni! Heaha ko ke Alii kuleana ina-makemake kekahi poe e halai wai? O ka pono i ka lehulehu, o kona pono no ia. Ua like no a like.

PONOGARAPA!

Dahuolelo hou Edisona

Aia ma kahi o]

VITOA & AKI--RUMI HOIKE

Kihi o na alanui Hotele a me Betela.

E loa no i ka mea hoolohe ka hauoli palena ole i ka wa ona e lohe ai i na leo mele houbene lai o ke ano hou, oia na leo ameni, na Bana, a me na himeni ohohia e ae o Hawaii nei.

E loa mau mai ana na leomele ma na mokuahi a pau.

ELIMA KENETA

ka uku hoolohe o ke mele hookahi a e kipa mai na makamaka o lohe pepeiao auanei. mar26 tf

HOOLAHA A KE KAHU MALAMA WAIWAI.

Ke hoolaha ia au mei ma keia i na poe a pau i hoolaha ia S. K. Kamakia a me Lidia Piiikoi Kamakia, kana wahine mai e, malalo o ka' u kauoha ana, e hoolaha koke mai lakou i ka lakou mau. Bila aie ia' u ma ke ano he kahu malama waiwai mamua ae o ka ia 31 o Maraki. 1894.

A ke kauoha pu ia aku nei na poe a pau e hoolimalima nei ma na hale a me na aina a pau, e uku pololei mai lakou ia' u aole i kekahi mea e ae.

ABRAHAM FERNANDEZ, Kahu

Mar12-3w

HOOLAHA I NA POE MAKAIKAI,

NA POE AHAANA,

ME KA

LEHULEHU HOLOKOA,

KAA HALIHALI OHUA O KAMIKA Ma Alanui Moi.

Ma kekahi aoao iho o ka

HALE KUAI BIPI O WALA MA.

O ko Kamika mau Kaa Halihali Ohua, oia na kaa holopono loa no na poe holokaa maloko o keia kulanakauhale, a malaila no e loa ai na kaa holoholo liliu a nuui.

E kipa mau mai ma ko makou hale kaa nei mamua o na hale e ae.

Mutuala Telefona, : : : 408 mar 22-3m dly

Goo Kim.

HALEKUIAI O NA LAKO LOLE NANI.

Alanui Nuanu.

Eia ma ko'u halekuai ia lolo, e hana ia ma ke keena Tela Lole me ke pilipono loa, mai ka \$14 a pii aku ilona.

O na Papale Kane me Wahito, he 50 keneta a pii aku ilona.

E kipa mai e na makamaka mamua o ke kipa ana aku i kekahi hale e ae. Mar20-tf

C. HOCK CHAW Hale Hana UwatiNani

Helu 405 Alanui Moi, ma kekahi rumi iho o ka Halepai, HOLOMUA.

E LOAA no ma ko'u hale hana UWATI, na uwati o na ano a pau, na pu, pahu-pila, daimana, na lako dala, maka amani, a pela aku. Mar20-tf

J. Hopp & Co

KIHI O NA

Alanui Moime Betela

HONOLULU,

HALEKUIAI

RONO HALE NUI!

Ke kono ia aku nei na makamaka a me na hoaloha no ke kipa mai a me ka makaiikai ana i na Waiwai Nani no ka Hoolako ana i na Home me na Lako Hale Maikai o ke ano Hou Loa oia hoi na

PONO RUMI MOE, oka; PAKAUKAU POEPOE, PAHU UME, KOKI, PAKAUKAU-UWAI-I-KA-LOE MOE BEBE, a pela aku.

Loko Hele I-e me Ohe

I Hana Maiau ia me ka Noeau Loa. NA BELA MOE ME ULUNA, Oia hoi na Bela Uwea, Lauoho, Hulubipa, Mau-u a me Limu, Uluna Hulu Koloa, a pela aku.

E hoao mua mai ia makou mamua o ka hele ana i kekahi hale okoa aku a e ike maka no oukou i ka haahaa maoli no e na kumukuai maloko o keie Halekuai Lako Hale Nui. Nane mai

KULA HULAHUA. E wehe ana o Dan. Lyons i papa kula huluhala haole no na Hawaii opio me oo, i ka AUWINA LA POAHA.

Aperila 12. hora 3, ma Ariona Hale. mahope iho o ka Hale Mele Hou. He 25 keneta ka uku kula o ka hauwina no ka haumana. apr5-tfd.

AHUNG & Co. HALE TELA LOLE NUI.

Alanui Nuanu, ma kekahi aoao mai o Kuini Emma Hale, Honolulu.

E HIKI no ke loa na paa lolo holopono loa ma ko'u hale mai ka 3.00 a pii aku ilona. Mar03m

M. S. LEVY.

Helu 513 Robikana Block, alanui Hotele. (Ma kekahi rumi iho o Ordway & Porter)

KUUPAU NA WAIWAI LIKE OLE ME KE KOE OLE

NA LAKO LEDE, KANE ME KAMALII, Kamaa, papale, etc.

E hoomaka ana ke kuai Hoopakika nui i ka POAKAHI, MAR. 19, a e hoomauia aku ana a hiki i Mei. 1.

HOOLAHA.

Ua heawi ia aku na kauoha ia J. M. Silva o ka Halekuai Iapana o alanui Hotele, e kuai hoopau aku i na waiwai Iapana me ka hookoe ole, a malalo hoi o ke kumulilo. Nolaia, e kipa mai e na maka maka a ike maka no oukou iho. Mar22-tfd

C. T. AKANA.

TELA LOLE NOEAU.

Helu 324 Alanui Nuanu

UA HIKI ke Hanaia na Lole o na ano Kulana Maikai Loa a me ka Nani i oi aku i ko naau wahi e ae.

HE POOKELA NA PAIKINI.

E kipa mai a e ike pono i ka iini a loko e kinikohu ai ka manao mamua o ka hele ana aku i na hale e ae. nov.25tf

Iwakani Shoten

(KEAPANI)

Alanui Hotele, ma kela aoao maloko ke Kaa Peniuniu, na loa mai

HE MAU WAIWAI HOU

Mai Iapana mai, malua mai o ka Mokuahi Oceanica, oia na

Lole Iapana Hou

A ME NA

Hainaka Silika

o na ano a pau, a e kuai ia aku ana hot

MA KE KUMUKUAI HAA-HAA LOA.

feb 1

3m

Leta Akea.

E na makamaka mai Hawaii o Keawe a hiki aku i Hauai o Mano, i lohia me na popilikia o ka MA' FIVA, a me kekahi mau ano ma'i e ae, e maluu mai a hoolohe i ka'u mau hoakaka no ka palekana a me ka pomaikai o ka loa hou ana o ke ola, mai na lawelawe Iapana ana KAUKA C. T. AKANA ma ke alanui Nuanu, helu 324, oia iho keia malalo nei:

No kekahi manawa lohi i kashope ae nei, na lohia ia an me kekahi MA' FIVA ikaika loa, a nana i hoonawaliwai mai i ko'u kino e iho mau aku ana iloko o ke kulana hope loa o ko ke kanaka oia ana, a ua hoao ia na laau Iapana o na ano apau, aole i loa he wahi oia iho iki, a nolaila, ma ke kono a kekahi hooloha o'u e hoao ia KAUKA C. T. AKANA, na hoopako aku an malalo o kana Iapana ana, a iloko o keia ia, u loa ia'u ka pomaikai nui o ka hoomama h ana o ko'u MA' FIVA, a me ka hanohi nu au e kakau iho nei i keia palapala hoomaikai no KAUKA C. T. AKANA, a hoike akea aku iho i na lehulehu, a ua hiki loa iaia ke Iapana a hoola i na poe i lohia i ka MA' FIVA me ka maalaha, a ke kono ia aku nei oukou e kipa ae i ona ia, a e loa no ka pomaikai nui no ko oukou mau ola kino, he ola maalaha me ke kino o ka lanakila. Owau no me ka oiaio, I. W. KAAHIKI. Puunui, Mar. 13, 1894. Mar. 17-1m

Henry May & Co

Mea Kuai Ti, Hoomoo Kope, Mea Ai, &c.

HELU 98 ALANUI PAPU, HONOLULU, Mea Ai Hou Maikai

o na ano a pau e loa mau mai ana ma na Mokuahi mai Kaleponi mai.

YEE CHAN,

ME A KUAI O NA

Lako Lole o na Ano a pau.

Na Hainaka Silika Pake me Iapana Na Pahu Lole Koa, Papale, Etc., Etc., Etc.

Na Lolewawae, mai ka \$1 a ka \$4. Papale kane, mamalu, a pela aku, e kuai ia aku no malalo o ke kumukuai haahaa loa me ka holopono, mamua o kekahi

Helu 31 me 33 Alanui Nuanu, Honolulu Pahu Leta 253. mar 16-tf.

HOOLAHA I KE AKEA.

E na Hoaloha a me na Makamaka maikai, e noho ana ma na moku-pipi o ko Hawaii Paeaina, mai na kane, wahine a me ua keiki i loaia i na hoopilihua a ka mai a me ka ehasha i ko oukou kino. Ke kono ia aku oei oukou e hele mai ma ko'u keena ma ke alanui Kamika a me Hotele, helu 317. I ka poe i loa ia i na ano mai a pau kaeoha o ke poo, hui ke kino, eha i ka umauma, a mai wahine, a me na ano mai e ae ia, pela no hoi me ka mai hooksawale ohana. Ua hiki loa ia'u ke Iapana i na ano mai a pau, a me ka hoomama pu ana i ke kino. Nolaila, e na hoaloha e hele mai iho o'u i hiki ai ia'u ke Iapana aku i ko oukou piiikia. He oluolu ka auhan ma ka'u lawelawe ana, e ui a e ninau iho i ka poe i ka poe i kamaaina ia'u, na lakou i hai mai i ka oiaio, a e hele no hae ma ko'u keea i pau ai ke kuhihewa, o ka ole ka lahe pepeiao, alaila e hele mai a pau loa. i pau i ka kuhihewa no ia'u, L. Akina, Kauka Leong Keng Tong. E au, a e wiki e na haa, mai kali a mai ulolohi aku, o ka leo keia o ke ola, e kaba aku ana ia oukou e na maka moka maikai, o ka lohe ke ola, a o ke kuli ka make, e nana pono i na maka ma ke kibi mapka.

Owau no ka oukou kauwa me ka haahaa. DR. L. AKINA. Helu 40 me 317 kibi o na huina o Alanui Kamika me Hotele. feb19 ly